

ipar aldea

Biarritzen, urzikinen garbiola

Biarritzeko hiriak, Marbelako eskualdean,* urzikinen garbitzeko ola* berezi bat eraikitzen ari du. Obralanak joan den urteko irailean* hasi ziren; eta, heldu* den udarako, haien bukatzea uste dute langidariak.

Garbiola haundi hori, 15.000 m²tako lur eremu* berezi batetan, itsasotik bi jauzitan* egiten ari dute. Oraingoz, urontzi alimale* batzuk* ikus daitezke lurpetik ateratzen. Haien saihealdean, aldiz,* lohi eta zikin mota guztien bildegia eta hauen erretzeko labea egiten hasiak dira.

Garbiola horretara bilduko dira Biarritzeko urzikin guztiak; eta hor, lohi eta zikin mota guztietarik garbituak izanen dira, aireztatuak, oxigenoztatuak eta kloroztatuak, itsasora bota aitzin.* Esan* nahi baita, osoki garbituak itzuliko direla itsasora.

Obralan paregabe hori, oraingo estimatzeen arabera,* hogeitazazpi milioi libera* berri kostako da. Segur, obra garestia da; baina oroitu behar da, ehun mila jendetako hiri baten heinekoa* izanen dela. Beraz, Biarritzek zenbait urteren bakea ukanen du alde horretatik.

Hazparne herria eta hango laborariak

Ipar Euskal Herri honetan, anitz* eta anitz hektarea lurberri egin da azken hamar urte honetan. Hazparne herriak ere sail ederra darama* arazo honetan. Egia esan, Hazparnek ez du herriko lur eskasik. Orotara,* ba ditu bi mila hektarea inguru, aspaldiko urteetan larre, ote eta sasien eremu zirenak, zenbaitek ardiak eta bereziki pottoen* paradisutako atxeki* nahiko zituzkeenak.

Hazparneko herria, beraz, lurberritzeari lotu zaio. Has tapena izan da nekeena.* Lekuko baserritarren gogo behar baitzen denbora berean berritu. Irauli ere zenbaitena! Lan hori denborarekin batera egina da, zeren* eta lurberritzearen alde zirenak ere baitziren.

Zenbait urteren buruan, beraz, lurberritzearen lana agertu da plazara. Udazken honetan, herriak ofizialki eman dizkie 162 hektarea lurberri herriko hamazazpi laborariri. Hauek hogeitazazpi urtez alokairu* bat ordainduko diote herriko diruzainari. Eta, epe horren buruan, berriz berritzen ahalko dute, Herriko Etxearekin sinatu* duten hitzarmena.*

Orain 162 hektarea, eta zenbait urteren buruan, orotara, bostehun bat hektarea lurberri emanak izanen zaizkie gisa* berean lekuko laborariei.

Laborantzarako baliatuko* diren lurberri horietaz bestalde, esan behar dugu, Hazparneko herriak beste lauhun hektarea zehaitzez landatu gogo* dituela, eta lan horretan ere oraingoz ederki ari dela.

Oihaneztatzearen* sailean, lan ederra egin liteke iparraldeko euskal lurretan, biharko herritarrek oihanaren* aberastasun baliosa eskutan* izan dezaten.

Paueko prefetura berriari ez

Arrangoitzen, herriko kontseilu osoak bere eza agertu du. Pauen egin gogo duten prefetura edo gobernuetxe berriari buruz. Arrazoina: etxe berri hori hirurogei ta hamar milioi libera beri kostako dela. Kontseilu jeneralak hartu* erabakiaren kontra joan da, beraz; zeren eta arrazoinekin baitadukate,* etxe berri hori altxatzen baldin bada, herri ttipiek, beharrezkoagoak dituzten herrilanak ez dituztela egiten ahalko. Zergatik? Herri guztiek zerga* berri eta astun bat ordaindu beharko dioteko Paueko gobernuetxeari.

Ipar euskal lurtean, etxe ederrez jantzia delakoan hain segur, agintariak lehiatuki* ari zaizkigu zenbait urte honetan. gobernuko gizonen etxe berriak altxatzen, dela jendarmeria, dela aduana eta dela zergaetxe. Obra horiek guztiok, guti edo aski, herritarrek ordaintzen dituzte. Horrelako etxeentzat baimenak eta dirua laster ematen dituzte. Aldiz,* lantegi batentzat, urdandegi* berri batentzat, bide berritzeentzat eta beste horrelako obrentzat, beti xortaño!*

Lantegi berria Donibane Lohitzunen

Beste behin esan genuenez, Baionan beste lantegi berri bat ba dugu, zenbait aste honetan lanean ari dena. Izentzat «Monoplast» hartua du, plastikoa asko gisatara moldeatzen duelakotz. Hona lantegi horretan egiten diren gauzetarik bakar zenbait: xurruta,* ikuztoki,* sukalde eta saletako plastikozola,* farmazietako plastikontzi berezi, eta abar.

Orain esan behar dugu, beste lantegi berri bat, honen ere plastikoa baliatzen baitu, eraiki berria dutela Donibane Lohitzuneko Laiatz hauzoan. Oraingoz berrogei ta hamar bat langile ari da bertan lanean; eta, bizpahiru urteren buruko, ehun eta hamarretara heltzea uste dute lantegia altxatu dutenek. Hemen, eritegieta* baliatzen diren plastikozko xaku* berezi batzuk egiten dituzte.

Baionako feriakari,* ideia berriak

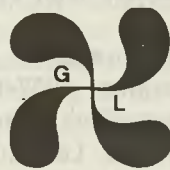
Aurtengo irailean egin da Baionako Hirugarren Feria. Denbora euritsua izanez, ez da jendea joan den urtean bezainbat ibili ferriko eremuan.* Hala ere, gauzak ongi joan omen dira, Merkatarien* Batasuneko lehendakariak esan duenez.

Dezagun esan ere, feriakari, ohi bezala, bilkurak* eta hitzaldiak egin direla. Eta, ideia zahar zenbait berrituz, berri bakar zenbait ere eman dela. Hona azken hauetarik bi.

GALERIA DEL LIBRO

José Angel de Zaballa

Liburudenda
Euskal liburuak

EUSKAL LIBURU AZOKA

EUSKARAZ EGITEN DA

Ercilla, 35 - Tel. 43 83 99 - B I L B O - 1 1

Lehenik, Baiona hiriko merkatalgoaren* geroaz arta* hartzen duten batasunek dadukate, gero eta beharrezkoagoa dela, hiriaren erditan izan dadin, autoei eta bizikletei osoki debekatua izanen zaien eremu bat. Horrela, saltegi saltegi dabilen jendea, aiseago* ibiliko da, eta, bide berez, hiri erdiko etxarteetako airea garbiagoa izanen da irensteko.

Bigarrena, Baionako Merkataldegiak,* Merkatarien Batasunak eta Ofizialetxe ttipi eta artekoen Batasunak, elkarrekin zabaldu duten hau: Ofizialetxe, lantegi eta bulegari* guztiei eskatua zaie, gogoan har eta iker* dezaten, ea eguneko lana eguerdikoko galtze hori gabe egiten ahal dutenentz, oraingoz zenbait etxetan egiten den bezala. Horrela, bi abantail* haundi ba litezke. Bata, eguerdikari,* etxerakoan eta lanerakoan erretzen den gasolina, hilabetean milioi bat litroz apal liteke, eta airea gutiago pozoina. Bestea, arratsalde erdirako, lana bukatua izanez, arratsetan anitzez* argi gutiago erre liteke, eta jendea lasaikiago ibil liteke bere erospenen egiten.

Idea baten ematetik obratzera ba da bide, bereziki jende anitzi eskatzen zaiolarik idea berriaren obratzea.

Muga herrien biltzarrea Baionan

Gero eta gehiago oharitzen ari dira mugaz honaindiko herri-hiriak, atlantiko bazterretik mediterraneorainokoa, geroari buruz, zenbat mugaz haraindiko bizibide indartsuaren eraginpean* biziko diren. Eta ahal bezain guti haien eraginpera erortzeko* alde batetik, eta beren bizibidearen indartzeko bestetik, ba dirudi, elkarren arteko lokarri berri bat sortu nahi dutela.

Berrikitan,* Baionan egin dute beren arteko lehen biltzarrea. Eta elkarrekin ikusi dute, mugaz bi aldeetako harat-honaten aitzinerazteko* eta harreman ekonomikoaren azkartzeko, zein beharrezkoa eta baitezpadakoa* zaien, autobidez eta burdinbidez mendien bi aldeak oraino diren baino gehiago elkarri jostea.

Mugaren hegoaldean anitz igurikatzen* dute, bereziki lantegi berrien sailean. Oraingoz, zortzi lantegi berrik hegoaldean iparraldera jauzian* iragan dute muga hori. Zortzi horietarik bat baizik ez da aurkitzen Baionan, besteak Kataluniako iparraldean direlarik. Zergatik hoin* guti? Trabak ez dira bakarrik Madriten, baina gure leku hauetan beretan ere, Parisekoetaz bestalde, Hiri honetako jaunek, bistan da, nahiago dute, mugaz hegoaldeko lantegi berriak, iparraldean mugari hurbil gelditzen ikusi baino, urrunago, Bordele* eta Tolosa* aldera joaten ikusi. Konpreni erraza da zergatik.

ZABALen kantaldia Baionan

ZABAL aldizkaria, bi hilabetetarik behin argitaratzen dena, ANAITASUNAREN irakurleek entzutez bederen* ezagutzen dukete.* Baiona inguruko idazle talde batek kudeatzen* du, ahal bezala eta ez nahi bezala. Abiatu zelarrik, taldeak ba zuen uste, luza gabe, hilabeteko argitaratuko zuela. Errealitatea, ordea, besterik da. Betiko eta orotako leloa: dirurik ez du aski hortartzeko.

Horra zergatik erabaki duen kantaldi baten muntatzea, hazilaren hamabosteko gauean, Baionako «Vox» zinemagelan. Kantaldia ezinago apindua izanen da, kolorezko argien jokoekin edertua. Hona ariko direnen izenak: Oldarra, Peio eta Pantxoia, Erramuzpe eta Berterretxe, Maite Idirin, Ander Duhalde eta beronen laguna, eta, beharbada, hegoaldeko bi kantari talde ezagun eta aipatu.

Itsas hegiko autobide berria eta lekuko alkateak

Ba du hamar urte bederen, itsas hegiko* autobide berriaz mota guztitako paperetan idazten eta bilkuretan hitz egiten dela.

Duela zenbait aste, Kanboko Arnaga etxean Lapurdiko alkateek egin duten biltzarrean ere, berriz aipatua izan da bide berri horren arazoa. Zergatik ote? Orain beldurtzen hasiak baitira, ez dela, egileek hitz eman zuten bezain laster bukatuko*; zeren eta oraingoz beranta* hartzen ari baitu, eta luza gabe Gobernuak diru maileguak* moztuko baititu.

Zorigaitzez, autobide horrek ederki salatzen digu, iparralde honetan ditugun alkateen, lekuko nobleen, ahu-lezia* zer heinetarainokoa* den. Hamar urte iragan dira, herri buruzagi horiek elkar bilkuretan ele* ezinago ederez agertzen dutela nahikaria,* ekingiza gogor batetan agertu gabe. Eta, ondikotz,* beldur naiz, beste hamar urte ere ez ote diren berdi iraganen. Dena den, geroak esanen du.

Ikusiak ikusirik, huts haundi bat eginga izan zela iruditzen zait, autobide berri horren egiteko erabakia hartua izan zelarrik. Zeren eta, erabaki haren odorioa zer izan den, argi eta garbi ikusten baitugu: bide berriaren ezin eginga!

Hortakotz, hartu zen erabakiaren orde, gure lekua- ren heineko* erabaki bat hartu behar zen: esan* nahi baita, bide berri eder baten egitea edo oraingoaren doblatzea, Landesetako* zelaietan* egiten ari diren bezala. Engoitik* bide mota hori eginga izanen zen; eta, udakari,* gure itsas hegia ez zen aurten izan den bezain itoa izanen.

bizkaia

Durangoko Liburu eta Diskoen IX. Azoka

Hazilaren* 1, 2 eta 3an, Euskal Liburu eta Diskoen Azoka ospatu da Durangon, urtero bezala, eta jadanik* bederatzigarren aldiz. Gerediaga elkarteak antolatu du.

Lekuz aldatua eman digute aurten Azoka. Ordenu publikoari edo dena delakoari enbarazurik ez egitearren nonbait, eratzailerek lekuz aldatzera behartuak izan dira. Elizpetik merkatura joan da Azoka. Beharbada sinbolo bat. Lekua ez da desegokia.

Euskal argitaletxerik garrantzitsuenak, LUR salbu, han izan dira.

Durangoko Azoka honek egin du bere izena. Jende asko bil erazten du euskal herri guztietatik. Jende interesatua, jende interesgarria. Harremanak egiteko leku aproposa bilakatzen* da egun hauetan Durango. Eta hori interesgarria da betiere, esan nahi dut, «coenaculum» eta kaperatxoetatik* irtenik, hauek eta haiek harremanak plazaren erdian egitea. Euskal kulturgintzan dabilen jendea, hara biltzen da.

Liburu eta diskoen aurkezpena da, noski, Azokaren lehen eginkizuna. Aurkezpena diot, eta ez salmenta. Euskal liburugintza ezaguturik, liburuen saltzea bigarren mailan uztekoa dela bistan da. Izan ere, euskal argitaletxeek abonatuena bidez lan egiten dute, horrela iraupena segurtatuz. Horregatik diot, argitaletxeek atera lezaketzen dirutzatik ez dagoela Azokaren baliotasuna neurtzerik. Baina ba dakit, argitaletxeek ere gero eta diru gehiago ateratzen dutela hor.

Esanak esan, eta argitaletxeek abonatuena bidez jokatzeko dutela jakinik ere, Azokarako zerbait gehixeago egin dezaketela uste dut. Liburu berririk ez da Azokan ikusten. Aurten liburu bat edo beste egon da, baina oraindik salgai ez. Argitaletxeek garrantzi gehiago eman behar liokete Azokari, liburu berriak erakar-indar bat bihurtuz. Eta zergatik ez du Gerediaga elkar-teak, Azokara lehenbizikoz eta inon salgai jarri gabe presentatzen den libururik hoberenarentzat sari bat eskaintzen (egin ohi diren horrenbeste sari eta aipamen berezi gutituz, bestalde)?

Durangoko Azokak gure kulturaren kontradikzio denak plazara ateratzen ez baditu ere, bat behintzat begien bistan jartzen du. Euskarazko eta erdarazko liburuak eta argitaletxeak daude hor. Ikuste soilarekin, batzuen eta besteen joerak garbi agertzen dira, nola gaietan hala liburu motetan. Arinki esanik, ba dirudi, batzuen irrika* liburutegiak hornitzea dela eta besteena irakurtzeko liburuak egitea.

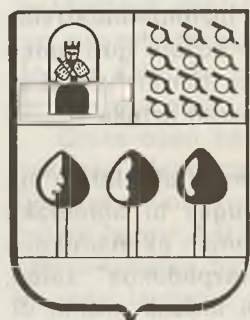
Oraindik gaur, liburuen eta stand-en kopuruari* begiratu, erdal argitaletxeak (produkzioaren arabera* epaituz) agertzen dira nagusi. Eta ba dakigu zergatik gertatzen den hori euskal kulturaren inguruan. Hala ere, gure ustetan, euskal kultura euskaraz egin dela onhartzeko, euskal kulturgintzan batasuna egin dago. Erdara lagungarri da, eta osagarri. Durangoko Azokak ez ote luke lehentasun hori nolabait erakutsi behar, jendeari begietatik sar dakion moduan? Biak parean jartzea ez da guretzat aski.* Gure artean ez da nahikoa, Azoka batek egoe-

raren irudi huts bat ematea; horretaz gainera, helburu eta dinamika batzuk erakutsiz, haietara gidatzen ere lagundu behar du. Durangoko Azoka heldua* eta sendoa ikusten dugu, eta euskal liburugintzaren lehentasuna erakusteko ausartzia ukan* lezake Gerediagak.

Libururik hoberenaren saria, euskal liburuetan, Villasantek egin eta JAKINEk argitaratua den «Axularren Hiztegia»ri eman diote. Aipamen bereziak ere ugari izan dira. Baina nola hauk* denok Gerediagaren Biltzarre Nagusian sarizatuak izanen diren, orduan emanen dugu denaren berri.

Beste sari mota bat ere izan da. «Kirikiño» saria, aurrerantzean urtero emanen dena. Euskal kazetaririk hoberenari emanen zaio. Aurten, ongi merezirik, ZERUKO ARGIAN idazten duen Amatiñok irabazi du lehen saria. Eta ANAITASUNAN idazten duen Paulo Agirrebaltzategiri eman diote aipamen berezia.

Azokak ugaltzen ari diren honetan, Azokaren eginbeharra sakonki aztertzea komeni zaio euskal kulturari. Hango eta hango antolatzaileek, elkarrekin bildurik, gutienez elkar hizketa bat sortu beharko lukete denen artean. Eta gero, ahal delarik, erizpideetan* ere akordio batetara etortzen saiatu. Azoka bat egin behar dela erabakitzeke, zein erizpide hartu behar da: gaiena, geografiazkoa...? Egin ohi diren Azoken azterketa bat egitetik hasi behar guke.

gipuzkoa

Euskal arkeologoen bilera Donostian

Arantzadi dugu Euskal Herriko zientzi mailako erakunderik* ezagunena, indartsuena eta finena. Beste zenbait sailen artean, Arkeologi sail bat ere ba du Arantzadik. Herri baten kultura hibai bat bezala da; eta hibai horrek utziriko hondar zaharrak biltzen eta aztertzen ditu Arkeologiak.

Orain dela zortzi urte eraiki zen Arantzadi Arkeologi Erakundea. Eta urtero egin izan du bere bilera, urtean zehar eginiko aurkikuntzak agertzeko eta sorturiko galdeak guztien aurrean aurkezteko.

J.M. Barandiaranek eraiki zuen erakunde hori, eta berorrek irauten du buru bezala. Berorren gidaritzapean bildu berri dira aurten ere Euskal Herriko arkeologoak: hogeita hamar bat denetara. Zortzigarren bilera hau Donostian egin dute; datorren urtekoa, berriz, Gasteizen egingen, urtearen azken aldean.

Baldin euskal kulturaren alorrean zientziatzko ikerkuntzan sakonkien eta iraunkorren lanean ari dena Arantzadi badugu, zergatik ez balia* erakunde horren laguntzaz eta ekarriaz,* berorrek dituen zientzi sail batzuk Udako Euskal Unibertsitatean sar eraziz?

Gau eskola Zumarragan

Joan urteetako eginkizunari jarraituz, maila desberdinetako gau eskola antolatua dute Zumarragan, herri honetako eta Urretxuko gazteek.

Oraindik ikasle taldeak handitzen ari dira. Dena dela, oraingoz ihazkoaren antzeko kopurua^{*} lortua da. Ehun eta berrogei ta hamar guztitara. Euskarazko ikastaldiok astelehen, asteazken^o eta ostiraleetan^o ematen dira, gaueko 8 ta erdietatik 10rak arte.

Urretxuko jaiak

Iragan berriak ditugu Urretxuko jaiak. Irailaren^{*} 9an hasi ziren, eta 23an amaitu. Bertan, ikuskizun guztietatik izan genuen. Batzuk^{*} hobeak, beste batzuk txatxoagoak.*

Euskal Asteari hitzaldi batzuek eman zioten hasera, eta, zoritxarrez, Aste hau izan zen gaizkien joan zena. Egia esan, egunak ez ziren egokienak, eta beharbada hitzaldiek ere ez zuten gaurkotasun handirik. Entzuleen artean, betiko aurpegi batzuk ikusi genituen. Noiz ha-

siko gara jende berriaren bultzada nabaritzen.* Gaurko gazteek gauditua ote dute eginkizun hau, ala hitzaldi haiek ez zieten deus^{*} esaten?

Irailaren 15ean, igandez, Euskal Jai Eguna ospatu genuen. Bederatzi urte ziren, tartean hainbat eragozpen izan zirelako. Urretxuko herriak ez zuela egun hau ospatu izan. Pizkunde honen zain geunden guztiok. Zorionez, Urretxuarrek ez zuten inor etsi^{*} erazi. Nahiz eguraldiak ez zuen lagundu, zortzi lagunartek^{*} euskal gurdi bana atera zuten kalera. Gurdiak ederki eginak eta ederkiago apainduak ziren. Jende anitz^{*} geunden, euripean, gurdi haik^{*} miresten. Zortziak ziren egokiak. Herriaren eritziz, Aita Olazararen zeritzana izan zen ederrena. Nire ustez, berriz, Ama Lur eta Euskalduntzen: lastima, herriak ez zuela haien balioa ulertu.

21ean eta 22an, hainbat ikusgarri izan genuen: pilota joko, txirindulari, moto cross, eta abar.

25ean, Euskal Kirol Eguna: sokatira, harrijasotzaile, haizkolari, eta abar. Guztiek ihardun zuten zoragarri. Baina aipagarri deritzat Eutsi sokatira taldearen ihardunaldiari. Benetan ederra izan zen, eta herriak hala ulertu zuen. Zorionak.

Bost egunez, Euskal Liburu eta Diskoen Azoka izan genuen. Ikusle ugari bildu zen. Erosleak ere poliki. Dirudienez, euskal zaletasuna indartuz doa gure herrian.

Aurtengo jaiak atzean geratu dira. Urretxuarrek aurpegi alaiz begiratzen dute etorkizuna, aurtengoa ate irekitze bat besterik ez baita izan.

Liburu berriak

1. MEMMI, Albert:
Kolonizatuaren ezaguarria.
«Jakin», Oinati (Arantzazu), 1974.

Laudorior hasten ziren kritiken beldur zela esan zidan behin adiskide batek, segur baitzen, astinaldi handi batez bukatuko zirela. Nik neuk, oraingo kritika honetan, alderantziz egiten dut, eta liburuaren alde txarra azalduko dizuet lehenik.

Zaila, oso zaila da liburu honen irakurtzea, euskararen aldetik. Itzultzaileak —Larresorok— hiztegi astun bat ezarri digu azken horrialdeetan, eta usu^{*} baliatzen da hartaz liburu osoan zehar. Eritzi hau ez da nirea bakarrik, hainbat logunek ere akats berbera aurkitu baitiote.

Eta, hau esan ondoren, goazen beste alderdiak ikustera. Lehenik, itzultzaileak liburu hau aukeratzeko ukan duen zuhurtzia aipatu behar dut. Oso lan interesgarria, gaurkotasunez betea, zeren,^{*} Frantziak Algerian egindako kolonikuntza aztertzen bada ere, nazio berberak bere mugen barnean egiten duenari aplikatu baitiezaiokegu. Eta Frantzia ez da gero, Europar horrelakorik egiten duen bakarra!

Ene ustez, punturik interesgarrienak, euskaldunontzat bederen,^{*} ezkertarrek kolonikuntzaren aurrean duten portaera estudiatzen dutenak dira. «Ezkertarra edo eskuindarra izatea ez dagokio pentsatzeko molde soilari;^{*} baina baita ere, eta batez ere nik uste, senditzeko eta bizitzeko moldeari» (51. horrialdea). Zenbat sasi ezkertar dagoen gure artean! Zuzentasuna eta giza eskubideak defendatzen ei^{*} dituzte; baina euskal kultura eta euskal nortasuna bost axola zaizkie. «Aisa^{*} onartzen baita gaur, iraultza iritsi^{*} baino lehenago iraultzaile eta zanpatzaile batera izan daitekeela» (47. horrialdea). Azken kasu hau gure zorioneko sasi ezkertar horiena da. Ezagutzen ditut, adibidez, irakasle batzuk (gutti zorionez), ikastolan «iraultza» egin nahiz ibili ondoren, «eskola nazionala» pasatu direnak, eta han orain mantso mantso dabilzanak.

Faxismoak kolore asko eduki dezake: «Zer da-ta, izan, fazismoa? Zer da, zenbaiten fagoretan eraikitako zapalbidet bat baizik?» (82. horrialdea).

Beharbada, liburuaren zatirik interesgarriena, kolonizatuaren egoera aztertzen duen kapitulua da. Algerian frantsesek

Frantziako historia irakasten zuten eskoletan, eta ez Algeriako. Frantziako geografia, eta ez Algeriako. Frantziako gizon ospetsuak aipatzen ziren, eta ez Algeriakoak. Frantziako kulturak zuen balioa, eta ez Algeriakoak. Ondorioz, Frantziaren handitasuna eta Algeriaren zozokeria eta huskeria erein zuten algeriarren sukontzientzian. Algeriako historian ez zegoen gizon ospetsurik, frantsesentzat behintzat; eta horixe sar erazten zieten ikasleei.

Beraz, «nekez eman diezazuke kolonizaturik batek ere inoren izenik, eta emandakook ere nahasian eta desordenu gaitzean ematen; eta belaunaldiak pasa ala,* gero eta nekezagor apur hori bera ere. Itxura denez, oroinena gero eta galduago izatera beharturik agertzen da kolonizatu» (115. horrialdea). Gazte nintzelarik —ondo gomutatzen* naiz—, euskaldun gizon ospetsuez galde egin zidan kanariar ikasle batek. Eta nik Una-

ALBERT MEMMI

KOLONIZATUAREN EZAGUGARRIA

muno eta Barojaren izenak eman nizkion, ez bainuen gehiagorik ezagutzen, ikastetxean euskal literaturarik ez zidaten irakatsi eta.

«Erakasten zaion kondaira ez du berea. Badaki Colbert edo Cromwell nor izan ziren, baina Khaznadar nor izan zen ez; badaki Jeanne d'Arc nor izan zen, baina ez Kahena nor izan zen. Badirudi, dena gertatua dela haren herrialdetik kanpoan; bera eta bere herria aidean edo daudela, edo izan ere ez direla» (116. horrialdea). Berdin jazo* zitzaidan niri ere. Nik ez nekien nor izan zen Axular, ez Eskolapioek beren ikastetxean eta ez Estatuak Unibertsitatean ez baitzidaten euskal literaturarik irakatsi.

Hurrengo horrialdeetan hizkuntzaren arazoa aztertzen da. «Kolonietako bimintzairatasuna hizkuntzazko drama bat da»

(119. horrialdea). Hauxe da, sasi ezkertarrek ikusten ez dutena. Edo ikusi gura ez dutena. Eta drama hori ez dago kolonietan bakarrik. «Bere buruaz jabetu berria den herriaren eskabiderik premiatsuen, eskerki,* haren hizkuntzaren gaintasuna eta sendoketa da» (121. horrialdea). Eta azpimarkatua ez da nirea gero, Albert Memmi algeriarrarena baizik.

Sasi ezkertarrek, eta eskuindarrek, hau esaten digute euskaldunoi: Utz itzazue txokokeriak, eta izan zaitzte unibertsalistak! Baina hona hemen zer erantzuten dien Memmik: «Baina horrenbestez jasan* eta sofritu duen kolonizatu horrengandik, bere buruz eta bere kabuz* bera izaterik izan ez duen horrengandik, orain kolpez mundurakoia, zabala, gizatarra eta internazionalista izan daitekeela uste izateak, farragarri ematen* du, eta pikutan egotearen seinale da. Zeren-eta oraindik ere bere burua altxatzeko uanean baitago, bere burua harrituta begiratzeko uanean, bere hizkuntza berotasunean altxa nahi bizian, eta... kolonizatzailearen hizkuntzaz ari» (143. horrialdea). Gure artean ere hainbat daude pikutan, eta handik, pikuondo horretatik, erdaraz dei egiten digute internazionalismora. Erdaraz! (Xabier GERENO).

2. MOSQUERA, J. A., ZUBIZARRETA, C.:
Guión Manual de Tipografía Vasco-navarra.
Edición de bibliófilo, 1974.

Abuztuaren 17tik irailaren* 30era, erakusketa apain bat ireki zen Arantzazuko komentuan. Euskal Herriko inprimategien kondaira jarri nahi izan zuen begi aurrean erakusketa horrek. Nafarroan, Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban inprimagintzak eta liburuak izan duen historia erakusten zitzaigun txukun txukun.

Hilabete ta erdiko erakusketa horren fruitu bezala, eratzailleek berek liburuska hau eman dute argitara: **Guión Manual de Tipografía Vasco-navarra**. Liburuzaleentzat atsegina da, zinez,* gure hirietan argitara izan diren liburu zaharrenak eta bitxiak ikusi ahal izatea; baina areago,* ikuslaguntzat honelako liburu maisua eskuetan erabili ahal izatea.

Inprimagintzat probintzia bakoitzean bizi izan duen historia, zertzelada* guztiekin ezagut daiteke liburu honetan. Probintzia bakoitzeko berriak mendez mende ematen dira, arazoa hobeki ezagutu nahi duenarentzat bibliografia egoki bat eskainiz.

Nafarroak, XV. mendetik hasita ezagutu zuen inprimagintza, Arnaldo Guillén de Brocar (frantsesa edo maguntziarra bera) Euskal Herriko lehen inprimatzaile zelarik. Hastapena* Iruinean badugu ere, jarraipena Lizarran* izango dugu: Egia eta

ELAIS ALAI
YURRE

DANTZATOKI GOXOA Igaztez ta jai egunez: 6 tatik 10.ra
Astegunez: 7. tatik 10.ra.

SOINU KOADROFONIKOA

KAFETEGI **AMA & LUR** RESTAURANTA

Antuerpia* dira hango izen berriak. Ongi ikasi zuen Egia nafarrak ofizioa, gerora Espainiako inprimatzailerik sonatuen izateraino Alcalá de Henares-en. Erasmismoaren inprimatzaile, halajaina*!

Hasera* haien ondoren, Nafarroa izango da Euskal Herriko inprimategien bizitokirik jantziena eta emankorrena. Hori ikusteko, aski da liburuska hau horizatzea. Bizkai eta Gipuzkoako lehen inprimategiak XVI. mendeko bigarren partean jaiotzen dira: eta Arabak, oster, XVIII. mendearen haserarterte itxaron* beharko du.

Liburuzaleentzat bakarrik egin den liburutto honek, albiste interesgarriak ditu benetan. Kontuan eduki behar baitugu, Euskal Herriko inprimategien eskasiak, zalantzarik gabe, zerikusirik franko izan duela Euskal Literaturaren berandurasunarekin. Europak liburu bidez egin izan du bere kultura, Errenazimendutik XX. menderarte: kultura idatzia da Europakoa, eta euskaldunok ez genuen hor zorte onik izan. Hala ere, ezagutzekoa da eduki duguntzua. Honetan ibili diren eratzailoek, emango ahal* digute berriz ere albisterik, geure historiaren kultur alor horretatik! (Joseba INTXAUSTI).

3. IZTUETA P., APALATEGI J.:

Marxisma eta nazional arazoa Euskal Herrian.

«Zabal», Baiona, 1974.

Baionan, «Zabal» elkargoak* **Elkar** argitalpenen* Irati sailari hasera* eman dio **Marxisma eta nazional arazoa Euskal Herrian** liburuaz. P. Iztueta eta J. Apalategi dira egileak. Liburu ezin interesgarriagoa. Orain arte, bazterretan, teoria konplikaturik asko barreiatu* da. Bi autoreek teoria horien azterketa sistematikoa egiten digute. **Saioak**, VI. Asanblada, Sarraihh Ihartzako, eta abar: liburu honetan eskola eta talde bakoitzaren pentsamentua azaltzen da. Horretarako, teorion inspiratzaile izan direnen berri ematen da: Lenin, Stalin, Mao eta gainerakoak. Horretara, Euskal Herrian zabaldu diren teoriak eta berauen iturburuak batera ikus ditzakegu.

Liburua tesi politikoen mailan gelditzen da, filosofietan sartu gabe. Politika mailan. Irakurleak ez du konplikazioen beldur izan beharrik. Hegelen izena ez da aipatzen. «Materialismo dialektikoa»z kontzepturik ere ez. Teoriotan, filosofiak utzi eta politikari bati interesatzen zaiona bilatzen da: tesi politikak. Euskal arazoa burubidatzeko daduzkaten soluzioak, eskaintzen duten estrategia, zer taktika eraman nahi luketen. Hitz batetan: zeinek zein politikabide daraman* jakiteko laguntza haundi bat. (Joxe AZURMENDI).

Albistariak:

Paulo AGIRREBALTZATEGI
Gexan LANTZIRI
Joan Mari TORREALDAI

dezake, **daike**
dezakete, **daikee**
dezaten, **daien**
die, **deutse**
diezaiokegu, **deiskiogu**
diezazuke, **deiskizu**
digu, **deusku**
digute, **deuskue**
dio, **deutso**
diote, **deutsoe**
dizkie, **deutsez**
dizuet, **deutsuet**
geunden, **gengozan**
itzazue, **eizuez**
lezake, **leike**

lezakete, **leikee**
liokete, **leuskioe**
zaie, **jake**
nizkion, **neutsazan**
zaio, **jako**
zait, **jat**
zaizkie **jakez**
zaizkigu, **jakuz**
zidan, **eustan**
zidaten, **eusten**
zieten, **eutseen**
zioten, **eutsoen**
zituzkeen, **eukezan**
zitzaidan **jatan**
zitzaigun, **jakun**

MUGALDE

Literatur Sariak

Hendaiako MUGALDE liburudendak ondoko literatur sariok eratzen ditu:

Elaberria

1. saria 5.000 franko berri
2. saria 3.000 franko berri
3. saria 2.000 franko berri

Saioak

1. saria 5.000 franko berri
2. saria 3.000 franko berri

Poesia

Sari bakarra: 5.000 franko berri

OINHARRIAK

1. **Gaia:** gaurko Euskal Herriaren egoera sozio-politikoa.
2. **Hizkuntza:** euskara batuan, Euskal Akademiaren erregelen arauera.
3. **Forma:** lanak originalak izanen dira, argitara eman gabeak eta makinaz idatziak, folio edo DIN A-4 paper neurrian, tarte bitatik bat zuri utzirik, bakoitzetik hiru kopia bidaliz.
4. **Luzera:** elaberriak 60 horrialde inguruko lanak izan beharko dira; poesian, poema guztien artean, 600 puntu; eta saioetarako ez da neurririk jartzen.
5. **Epea:** lanok MUGALDE liburudendara bidali beharko dira (37, Boulevard De Gaulle — 64700 Hendaye) 1974.eko abenduaren 2rako, ezagugarri batez firmatuz, aparteko gutun batetan egilearen izen-deiturak eta bizilekua ezarritz.
6. Epaimahaikoak eratzailoek izendatuak izanen dira, eta 1974.eko abenduaren 28rako emanen dituzte beren erabakiak. Hala egitea komeniko balitz, **accessit** batzuk ere eman litezke, goiko sariez gain.
7. Lanen nolakotasuna exkaxa balitz, sariok emateke gelditi litezke.
8. Antolatzaileek lan sarituen argitaratze eta banatzeko eskubide guztiak beren eskuetan hartzen dituzte bost urtetarako.
9. Oinharrietan egon daitezkeen duda-muda guztien erabakitzea eratzailoen egitekoa da.